

روابط عاطفی و تربیتی بین والدین و فرزندان

مؤلفین

هلن پورمیر نظر سادگی

پریا کاظمی کله کله

www.ketab.ir

ویراستار

حوریا رفاهی

انتشارات فرزندگان دانشگاه

۱۴۰۰

پورمیرنظر سادگی، هلن، ۱۳۶۰-	سرشناسه
روابط عاطفی و تربیتی بین والدین و فرزندان / مولفین هلن پورمیرنظر سادگی، ثریا کاظمی کله کله؛ ویراستار حوریا رفاهی.	عنوان و نام پدیدآور
تهران: فرزندگان دانشگاه، ۱۴۰۰.	مشخصات نشر
۹۲ ص.	مشخصات ظاهری
۹۸-۶۲۲-۷۴۱۳-۹۰-۸	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه: ص ۸۷-۹۲.	یادداشت
والدین و کودک	موضوع
Parent and child	
والدین --- تاثیر بر فرزندان	
Parental influences	
رفتار والدین	
Parenting	
کودکان --- سرپرستی	
Child rearing	
کاظمی کله کله، ثریا، ۱۳۵۸-	شناسه افزوده
رفاهی، حوریا، ۱۳۷۶-، ویراستار	شناسه افزوده
۷۶۹HQ	رده بندی کنگره
۶۴۹	رده بندی دیویی
۸۶-۱۲۹۵	شماره کتابشناسی ملی
فیبا	اطلاعات رکورد کتابشناسی

ایمپراتور فرزندان دانشگاه

روابط عاطفی و تربیتی بین والدین و فرزندان

تألیف: هلن پورمیرنظر سادگی - ثریا کاظمی کله کله

ویراستار: حوریا رفاهی

ناشر: فرزندگان دانشگاه

نوبت چاپ: چاپ اول- ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۱۳-۹۰-۸

(تمامی حقوق مادی این کتاب محفوظ بوده و متعلق به انتشارات فرزندگان دانشگاه می باشد)

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲ تلفن: ۵۲۶ و ۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار ۹

فصل اول

اهمیت مسئولیت ها، وظایف و روابط بین فرزندان و والدین در نظام خانواده..... ۱۳

بخش اول: بررسی و تعریف خانواده ۱۶

بخش سوم: بررسی و شناخت مسئولیت های والدین ۲۰

بخش چهارم: تأکیدات اسلام در مورد وظایف والدین ۲۱

بند اول: نقش الگویی والدین ۲۲

بند دوم: اصل ثبات عاطفی والدین ۲۲

بخش پنجم: جو عاطفی خانواده و تأثیر آن بر مهارت آموزی ۲۴

بند اول: جو دموکراسی ۲۴

بند دوم: شیوه آزادی مطلق ۲۵

بند سوم: شیوهی دیکتاتوری ۲۶

فصل دوم

خصوصیات و خصایص رفتاری والدین نابه هنجار با فرزندان ۲۷

بخش اول: بررسی و شناخت روابط والدین عاطفی بر رفتار کودکان ۲۹

بخش دوم: والدینی که بیش از حد کودکان را حمایت می کنند ۳۰

بخش سوم: بررسی رفتاری والدینی که اخلاق بچه گانه دارند ۳۲

بخش چهارم: مشکلات رفتاری و تربیتی والدین الکلی و معتاد بر فرزندان ۳۳

بخش پنجم: فاکتورهای منفی والدین اغوا کننده و طرد کننده ۳۳

بخش ششم: تأثیر رفتاری والدینی که از هم جدا شده اند بر روحیات کودکان ۳۶

فصل سوم

باید و نبایدهای الزامی و فاکتورهای اساسی تربیت و روابط عاطفی بین فرزندان و والدین

..... ۳۹

بخش اول: تعریف و مفهوم تربیت ۴۱

۴۲.....	بند اول: آغاز تربیت کودک
۴۳.....	بند دوم: تربیت خانوادگی و تاثیر آن در رفتار کودک
۴۵.....	بخش دوم: روش های گوناگون تربیت و انواع تربیت کودکان در خانواده
۴۸.....	بخش سوم: ارتباط عاطفی بین فرزند و والدین
۵۲.....	بخش چهارم: رابطه عاطفی والدین و تربیت کودکان
۵۵.....	بخش پنجم: بایسته های کلی تربیت کودک
۵۵.....	بند اول: نمونه هایی از بایست ها و روش های تربیت کودک
۵۷.....	بخش ششم: نیازهای کلی فرزندان در مسیر تربیت
۵۸.....	بند اول: وقت گذاشتن برای فرزندان
۵۹.....	بند دوم: روش های والدین در اصلاح رفتار کودک (فرزند)
۵۹.....	بند سوم: اصول کلی تربیت از دیدگاه حضرت علی (ع)
۶۰.....	بند چهارم: تشویق و تنبیه و موارد استفاده آن
۶۱.....	بند پنجم: مضرات تشویق

فصل چهارم

۶۳.....	مبانی روان شناختی ارتباط مؤثر والدین با فرزندان در محیط خانواده
۶۵.....	بخش اول: نگرش
۷۰.....	بخش دوم: دلبستگی
۷۴.....	بخش سوم: همدلی
۷۷.....	بخش چهارم: ابراز عواطف مثبت
۸۲.....	بخش پنجم: ارتباط غیرکلامی
۸۴.....	بخش ششم: پذیرش غیرمشروط
۸۷.....	منابع و مآخذ

پیشگفتار

در شکل‌گیری و تکون شخصیت و ویژگی‌های عاطفی، اخلاقی و رفتاری فرزندان، دو عامل وراثت و محیط دخالت دارند. در میان عوامل محیطی، تأثیرگذارترین عامل، خانواده است و در میان عوامل خانوادگی محوری‌ترین عامل، والدین هستند. والدین با نشان‌دادن دلبستگی خود به فرزند خویش شخصیت عاطفی کودک را می‌پروراند و زمینه دلبستگی کودک را به آنها فراهم می‌کند. این دلبستگی، روابط کودک را در جامعه بزرگ‌تر آینده، رقم می‌زند و کودک این رابطه با والدین را بعدها هم حفظ خواهد کرد تا رفتار خود را با والدین محبوبش تطبیق دهد. پس دلبستگی والدین به فرزند می‌تواند زمینه‌ی لازم برای تأثیر مثبت والدین بر فرزندان را فراهم کند و فرزندان را به‌سوی تطبیق رفتار خود با والدین تشویق و ترغیب کند. در حقیقت، این نوع رابطه طبیعی میان والدین و فرزندان از عوامل مؤثر در سبک زندگی مطلوب و مورد تأکید در آموزه‌های اسلامی است که می‌تواند زمینه‌ساز پرورش فرهنگ و اخلاق دینی در خانواده گردد. اگر پدر و مادری در امر تربیت فرزندانشان سهل‌انگاری و کوتاهی کنند مطمئناً باید منتظر عواقب ناخواسته‌ی آن باشند که هم برای خود فرد متولی و هم برای جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند زیان‌آور خواهد بود. تربیت کودک نه آن‌گونه که فکر می‌کنیم سخت و نه آن‌گونه آن را امری سهل می‌گیریم آسان نیست زیرا نسل‌های بعد تاوان عدم صحیح تربیت را خواهند داد که پدر و مادری در دورانی آن را برای فرزندانشان امری بیهوده و یا سهل انگاشته‌اند و حال به صورت اخلاقی تشکیل یافته نسل

به نسل ادامه یافته است، اغلب والدین امروزی احساسات خود را مانند اضطراب داشتن، نگران بودن، عجله داشتن و... در رفتار کودکان خود منعکس می‌سازند بیشتر والدین توقع دارند که فرزندان‌شان پیش از آنکه آمادگی کافی را کسب نمایند فرد مسئولی باشند. از فرزندان‌شان می‌خواهند که خوش اخلاق و مؤدب باشند با بچه‌های دیگر مشغول بازی شوند، همکاری داشته باشند، مفید باشند، سریع راه بروند، سریع صحبت کنند و... و بالاخره به سرعت رشد کنند و بزرگ شوند. در حالی که کسب همه‌ی مهارت‌های فوق نیاز به فرصت کافی دارند، دانشمندان معتقدند که بزرگ شدن فرایندی آرام‌تر و پربارتر از آن چیزی است که والدین هستند پس بهتر است فشارها را از روی فرزندانمان برداریم و به آنها فرصت کافی بدهیم تا بتوانند به آرامی و با کاردانی در مراحل رشد خود قدم بردارند. هاد خانواده به‌صورت یک سیستم متعادل و بهم پیوسته است که هریک از اعضای آن متناسب با جایگاه و نقشی که دارند، بر همدیگر اثر می‌گذارند. والدین مهمترین نقش را در خانواده دارند و میتوانند در صورتیکه عوامل مؤثر بر تربیت را به‌کار گیرند، در رشد، پرورش و تحول شخصیتی فرزندان سهمی بسزا داشته باشند و در مقام یک مربی از بروز اختلافات شخصیتی در آنان پیشگیری کنند. یکی از عوامل مهم و اثرگذار بر تربیت فرزندان، مشاهده روابط مطلوب میان والدین است. منشأ این روابط مطلوب والدین، به فعلیت رساندن عواطفشان است. عاطفه به مفهوم توجه، تمایل و گرایش یاورانه به دیگر است که همراه با رحمت و رأفت از خود به صورتهای گوناگون به دیگری بروز میدهند. والدین با به جریان انداختن توانمندیهای بالقوه عاطفی

به شکل مثبت و کارآمدی بر روند تربیتی یکدیگر و فرزندان اثر میگذارند. موفقیت والدین در پرورش فرزندانی شایسته و هماهنگ با معیارهای دینی، بستگی زیادی به چگونگی برقراری رابطه آنها با یکدیگر و با فرزندان شان دارد. از این رو برقراری ارتباط حسنه‌ی عاطفی - اجتماعی با دیگران یک هنر است و تمام افراد جامعه، به‌ویژه والدین باید برای کسب این مهارت تلاش کنند. رابطه مطلوب عاطفی مهم‌ترین نقش را در زندگی انسان دارد. شاید هیچ‌یک از ابعاد تجارب زندگی انسان به اندازه روابط عاطفی والدین در رشد شخصیت سالم فرزند مؤثر نباشد. از این رو، امام صادق علیه السلام بر این نوع روابط با فرزند تأکید دارند و می‌فرمایند: «إِنَّ اللَّهَ لِيَرْحَمَ الْعَبْدَ؛ لَشَدَّةَ حُبِّهِ لَوْلَاهُ» خدا والدین را به‌دلیل دوست داشتن و محبت به فرزند، مشمول رحمت گسترده خود می‌کند.

با توجه به اینکه در جهان کنونی، زندگی اخلاقی و عاطفی بشر در اثر تزلزل نظام‌های ارزشی و انحلال مبانی فطری، مورد تهدید قرار گرفته و جامعه بشری با بحران‌ها و ستم‌های گوناگون اخلاقی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مواجه شده است (یوسفیان، ۱۳۸۶: ۲۶) به طور کلی، تربیت پایه و اساس رفتار انسان است، و این در صورتی است که تربیت به عوامل مؤثر در ساختمان وجود آدمی مستند گردد، محال است که تربیت ثمری داشته باشد و یا نتیجه‌ای به بار آورد، بدون آنکه عوامل ایجادکننده این ثمرات مورد نظر و توجه قرار گیرند، عوامل مهمی را که غالباً علمای تعلیم و تربیت به عنوان عوامل مؤثر در تربیت انسان مطرح می‌کنند دو عامل «وراثت» و

«محیط» است گرچه اعتقاد به تاثیرات کمی و کیفی این دو عامل مورد اتفاق اینگونه دانشمندان نیست اما در عین حال، تاثیر این عوامل در تربیت انسان امری است که غالباً به آن معتقدند، در تعلیم و تربیت اسلامی گرچه به دو عامل فوق اهمیت داده می‌شود ولی عوامل تربیت را تنها محدود به دو عامل وراثت و محیط نمی‌داند بلکه عواملی چون «اراده» و «عوامل ماوراء طبیعت» را در تکوین شخصیت آدمی موثر می‌داند. شاید بتوان مسأله تربیت را از جمله مسائلی شمرد که عوامل تاثیرگذار آن، بر حسب گوناگونی ابعاد وجودی انسان، در موقعیتهای مختلف، تاثیری یکسان نمی‌گذارد و پیامدهای گوناگونی به همراه دارد. زیرا اندیشه‌ها، عاطفه‌ها، احساسها و همچنین فضاهای پیرامونی که فرد تربیت‌پذیر را دربر می‌گیرند در نوع اثرگذاری عوامل تربیتی موثرند. به این خاطر، طبیعی است که سخن به عنوان ابزار انتقال نیازها، از مهمترین و کارآمدترین ابزارهای تربیتی به شمار رود.